

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ КОНЦЕПЦІЙ ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА»

ПАРШИНА Олена¹, ЖАДЬКО Костянтин², ПАРШИНА Маргарита³, СТАХІВ Олександр⁴,
ВЕСНІН Сергій⁵

¹ Університет митної справи та фінансів
<https://orcid.org/0000-0002-7836-0140>

² Університет митної справи та фінансів
<https://orcid.org/0000-0002-2650-1431>

³ Університет митної справи та фінансів
<https://orcid.org/0000-0001-9256-1929>

⁴ Університет митної справи та фінансів
<https://orcid.org/0000-0002-3774-8130>

⁵ Університет митної справи та фінансів
<https://orcid.org/0000-0002-6607-1659>

У статті проведено аналіз основних підходів та наукових поглядів сучасних вчених до визначення поняття економічної безпеки підприємства (ЕБП). Зазначено, що концентрація на окремих аспектах проблеми економічної безпеки підприємств спричиняє фрагментарне розуміння її сутності. В ході дослідження здійснено узагальнення наукових концепцій до визначення ЕБП, що дозволило систематизувати базову термінологію та сформулювати основу розробки систем, спрямованих на забезпечення ЕБП, які функціонують в умовах сучасних економічних трансформацій. В якості основи формування концептуального бачення ЕБП визначені ключові наукові підходи. У систематизованому вигляді надані визначення поняття ЕБП із зазначенням основної ідеї в рамках визначених ключових наукових підходів. Представлено результати порівняння наукових підходів з визначенням основного фокусу відповідної концепції. Доведено важливість поєднання різних підходів з метою забезпечення ЕБП. В результаті проведених досліджень сформовано комплексне бачення на побудову системи ЕБП.

Ключові слова: економічна безпека, підприємство, конкурентоспроможність, система, загрози, складові економічної безпеки, аналітика.

<https://doi.org/10.31891/mdes/2024-14-60>

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Сучасні умови, які характеризуються динамічними змінами в процесах інтеграції та глобалізації світової економіки, а також активним впровадженням інноваційних рішень з використанням сучасних інформаційних технологій, визначають актуальну необхідність забезпечення ЕБП. Багатогранність зазначеної проблеми охоплює цілу сукупність таких аспектів як ефективне використання ресурсів, забезпечення конкурентоспроможності, адаптивність до змін з використанням методів протидії інформаційним загрозам, запровадження комплексних систем захисту інформації тощо. Перелічені аспекти уявляються вагомими складовими елементами системи забезпечення безпеки, стійкого функціонування та розвитку з формуванням конкурентних позицій як економіки країни в цілому, так і окремих бізнес-структур сучасних підприємств. Незважаючи на проведення значної кількості наукових досліджень з проблем безпеки, проте питання розробки єдиного, загальновизнаного визначення поняття «економічна безпека підприємства» залишається відкритим. В умовах сучасних викликів, серед яких слід зазначити зростання глобальної економічної та політичної нестабільності, а також збільшення екологічних ризиків, важливість дослідження ЕБП набуває особливої актуальності. Вирішення багатьох питань зумовлює необхідність формування концептуального бачення на зазначену проблему на підґрунті об'єднання теоретичних підходів з методами їх практичної реалізації.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Наукові дослідження вітчизняних і зарубіжних авторів спрямовані на розробку засад оцінювання ЕБП на різних рівнях складних соціально-економічних систем. Зокрема, В.Гєєць, М.Кизим, Т.Клебанова та О.Черняк проводять дослідження економічної безпеки на рівні підприємств, регіонів та держави [3]. Економічна безпека вважається основою для стійкого розвитку держави, підтримуючи галузі та підприємства, що становлять її економічний фундамент. Економічна безпека допомагає підприємствам протистояти зовнішнім та внутрішнім загрозам, зберігаючи свою позицію на ринку. У зв'язку з цим, А.Кириченко та Ю. Кім [6] досліджують зазначену проблему в умовах трансформаційної економіки та представляють методологічні основи ЕБП. Значна кількість наукових робіт присвячена визначенню понятійного апарату, серед яких слід

відзначити наукові праці таких вчених як Т.Архипенко [1], В.Гесць [3], В.Гаркуша [2], Б.Дуб [4], Н.Єршова [2], М.Іванова [1], М.Кизим [3], А.Кириченко [6], Ю.Кім [6], Т.Клебанова [3], Г.Козаченко [7], О.Ляшенко [7], Т.Меліхова [8], О.Орлик [10], В.Пономарьов [7], О.Черняк [3] та ін. Зокрема, ЕБП вважається складним багатовимірним феноменом, що охоплює управління ризиками, ефективне використання ресурсів, розвиток стратегічних можливостей та узгодження інтересів усіх залучених сторін [3]. В ході проведення досліджень вчені використовують різні наукові підходи, що дозволяє формувати базові концепції та систематизувати значну кількість інформації. Зокрема, Т.Архипенко та М.Іванова [1] досліджують дефініцію ЕБП як підґрунтя у розумінні основ цієї категорії та за результатами проведених досліджень представляють систематизацію визначень поняття ЕБП. В.Гаркуша та Н.Єршова у систематизованому вигляді представляють наукові погляди щодо сутності поняття ЕБП [2]. В багатьох наукових дослідженнях акцентується увага на вивченні різноманітних підходів до проблеми забезпечення ЕБП з урахуванням різних аспектів, зокрема стійкості, захисту, ефективного управління ресурсами та узгодження інтересів. Дослідження на всіх рівнях складних соціально-економічних систем дозволяють розробляти інтегровані підходи для підтримання економічної стабільності та розвитку, сприяючи гармонії між приватним сектором, регіональним управлінням та національною політикою. Зокрема, автори монографії розглядають питання інформаційно-аналітичного забезпечення управління економічною безпекою, пропонуючи інноваційні підходи для підвищення надійності суб'єктів господарювання [3].

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

Використання різних наукових підходів дозволяє вченим концентруватися на окремих аспектах проблеми ЕБП, що спричиняє фрагментарне розуміння її сутності.

У той же час, динамічність змін як внутрішнього, так і зовнішнього середовища, включаючи економічні кризи, посилення конкуренції на світових ринках в умовах інтеграції та глобалізації світової економіки створюють умови появи нових загроз для сучасних підприємствам, що потребує формувати механізми адаптації шляхом впровадження ефективних систем забезпечення ЕБП. Водночас відсутність системного бачення на проблему та уніфікованої методології проведення досліджень створює складнощі у формуванні ефективних практичних рекомендацій для підприємств в умовах сучасного нестабільного середовища. Зростання впливу багатьох факторів, пов'язаних з наслідками глобалізації, динамічного розвитку сучасних інформаційних технологій та технологій штучного інтелекту не тільки відкриває нові перспективи для вдосконалення бізнес процесів, але створює нові загрози для безпечного функціонування підприємств.

На підґрунті аналізу підходів сучасних вчених до сутності поняття ЕБП встановлено, що в сучасній науковій думці триває процес, який пов'язаний з формуванням єдиної думки щодо визначення сутності цієї дефініції.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є узагальнення наукових концепцій до визначення ЕБП, що дозволить систематизувати базову термінологію та сформулювати основу розробки систем, спрямованих на забезпечення ЕБП, які функціонують в умовах сучасних економічних трансформацій.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

На підставі аналізу думок сучасних науковців Т.Меліхова звертає увагу [8, с. 168-169] на багатовимірність поняття ЕБП, при цьому зазначає, що окремі автори розглядають сутність понятійних визначень з різних поглядів. Автор публікації [8] виділяє підходи до трактування ЕБП. В.Калинюк [5, с. 223] в процесі визначення сутності поняття «безпека» з використанням ретроспективного аналізу пропонує значну кількість наукових підходів звести до основних чотирьох підходів: процесного (або діяльнісного); статичного (безпека розглядається як «стан»); інтегрального (який поєднує статичний і діяльнісний) та системний підхід (безпека розглядається як система). Б.Дуб [4] представляє різні трактування терміну «система ЕБП», що вкотре надає підтвердження різноманітності наукових поглядів сучасних вчених. В дослідженні надано аналіз системного, процесного, цільового, функціонального, структурного та операційного підходів. Автор праці [4] говорить про концепцію ЕБП. В.Гаркуша та Н.Єршова [2] в ході надання авторських формулювань сутності дефініції ЕБП виділяють також окремі підходи. О.Орлик [10, с. 106] представляє цілий ряд підходів щодо визначення поняття ЕБП. Т.Архипенко та М.Іванова [1, с. 9] представляють класифікацію концептуальних підходів до визначення поняття ЕБП з різних

позицій. Автором праці [8] за результатами дослідження зазначено про визначення ЕБП в сучасній науці у відповідності до двох концептуальних напрямів [8, с. 286-287]. На підставі аналізу сучасних джерел [1 – 10 та ін.] зазначимо, що основні концепції визначення поняття ЕБП базуються на різних наукових підходах, серед яких доцільно визначити ключові з них, що акцентують увагу на окремих аспектах цього явища (табл. 1).

Таблиця 1

Ключові наукові підходи як основа формування концептуального бачення ЕБП

Ключові наукові підходи	Визначення поняття ЕБП	Основна ідея та завдання в рамках наукового підходу
Ресурсний підхід	ЕБП розглядається як здатність підприємства ефективно використовувати свої ресурси для досягнення стабільності, конкурентоспроможності та розвитку.	Ефективне використання, збереження та розвиток ресурсів підприємства
Функціональний підхід	Зосереджується на забезпеченні захисту підприємства від загроз	Захист підприємства від загроз, підтримка стабільності
Системний підхід	ЕБП трактується як комплексна система, що включає управління ризиками, адаптацію до змін у середовищі та гармонізацію інтересів усіх зацікавлених сторін	ЕБП як інтегрована, взаємопов'язана система
Стратегічний підхід	Наголошує на довгостроковому плануванні стратегічного потенціалу підприємства	Довгострокове планування та розвиток для забезпечення стійкості
Інформаційний підхід	Підкреслює важливість захисту інформаційних ресурсів підприємства та управління інформаційними потоками.	Значення інформації та управління інформаційними ресурсами

Проведемо аналіз цих підходів з визначенням основних концептуальних положень. Перший, ресурсний підхід в ході визначення поняття ЕБП зосереджується на ефективному використанні, збереженні та розвитку ресурсів підприємства для забезпечення його стабільності та конкурентоспроможності. Основні аспекти цього підходу передбачають:

- забезпечення раціонального використання ресурсів;
- розробки механізмів для запобігання втратам та неефективному використанню ресурсів, включаючи заходи з кібербезпеки [11, 12 та ін.], фінансового контролю та управління ризиками;
- спрямування ресурсів на інновації, модернізацію та підвищення кваліфікації персоналу;
- створення механізму гнучкого управління ресурсами для швидкого реагування на зміни у зовнішньому середовищі, такі як економічні кризи або зміни у законодавстві.

Ресурсний підхід дозволяє підприємствам не лише захищати свої ресурси, але й використовувати їх як основу для стійкого розвитку та підвищення конкурентоспроможності [14].

Функціональний підхід до визначення ЕБП зосереджується на забезпеченні захисту підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз, а також на підтримці його стабільного функціонування. До основних аспектів цього підходу слід віднести:

- формування підсистем управління ризиками для виявлення, оцінки та мінімізації ризиків, які можуть вплинути на діяльність підприємства;
- розробка заходів для збереження матеріальних, фінансових та інформаційних ресурсів підприємства;
- формування підсистем контролю і моніторингу з функціями постійного спостереження за внутрішніми процесами та зовнішнім середовищем для своєчасного реагування на потенційні загрози;
- формування підсистем з гнучким управлінням процесами для швидкого реагування на зміни в економічному, політичному, а також в технологічному середовищі.

Функціональний підхід спрямований на забезпечення стабільності підприємства [11].

Системний підхід до визначення ЕБП розглядає її як комплексну систему, що охоплює всі аспекти діяльності підприємства з урахуванням взаємозв'язків із зовнішнім середовищем. До основних характеристики цього підходу доцільно віднести:

- ЕБП розглядається як єдина, цілісна система, що включає управління ризиками, захист ресурсів, адаптацію до змін та забезпечення конкурентоспроможності;
- врахування взаємозв'язку між складовими елементами ЕБП (зокрема фінансові, інформаційні, матеріальні та людські ресурси вважаються взаємопов'язаними);
- врахування постійних змін у внутрішньому та зовнішньому середовищах, що вимагає гнучкого управління та адаптації;
- забезпечення ЕБП передбачає не лише реагування на загрози, але потребує розробку моделей прогнозування та формування превентивних заходів;

– передбачається інтеграція системи ЕБП до загальної стратегії підприємства, забезпечуючи сталий, гармонійний розвиток.

Системний підхід дозволяє підприємствам ефективно функціонувати в умовах турбулентності та досягати довгострокових цілей.

Стратегічний підхід до визначення ЕБП акцентує увагу на довгостроковому плануванні. Цей підхід передбачає:

– формування стратегічного потенціалу, спрямованого на розвиток ресурсів, інноваційних можливостей та адаптаційних механізмів для забезпечення стабільності підприємства в умовах змінного середовища;

– розробку аналітичних підсистем прогнозування загроз, спрямованих на виявлення потенційних ризиків та розробку стратегій для їх мінімізації або усунення ризиків на підґрунті моделювання ситуацій;

– передбачає інтеграцію системи ЕБП до загальної стратегії підприємства, спрямовану на забезпечення гармонійного її поєднання з іншими аспектами управління, такими як фінанси, маркетинг та операційна діяльність;

– формування підсистем забезпечення конкурентних переваг на ринку.

Стратегічний підхід спрямований на забезпечення не лише захисту підприємства від загроз, але й на його сталий розвиток, що дозволяє досягати довгострокових цілей у стратегічному векторі розвитку.

В умовах динамічного розвитку штучного інтелекту, нейромережових технологій, а також Інтернету речей особливої актуальності набуває використання інформаційного підходу. Інформаційний підхід до визначення поняття ЕБП акцентує увагу на важливості інформаційних ресурсів та управління ними для забезпечення стабільності та інформаційного захисту підприємства [11, 13]. Ґрунтуючись на власному досвіді з проблеми забезпечення інформаційної безпеки [11, 13 та ін.] зазначимо основні аспекти цього підходу:

– формування підсистем захисту інформаційних ресурсів, спрямованих на забезпечення конфіденційності, цілісності та доступності інформації, яка є критичною для функціонування підприємства;

– формування підсистем управління інформаційними потоками, які забезпечують ефективну організацію збору, обробки, зберігання та передачі інформації для підтримки прийняття управлінських рішень;

– формування підсистем протидії інформаційним загрозам, спрямованих на виявлення та нейтралізацію ризиків, пов'язаних із витоком, втратою або викривленням інформації;

– використання сучасних інформаційних систем і технологій для підвищення ефективності управління та забезпечення конкурентних переваг;

– формування підсистем інформаційної аналітики [14], що передбачають застосування аналітичних інструментів для прогнозування загроз і розробки стратегій їхнього запобігання.

Інформаційний підхід дозволяє підприємствам не лише захищати свої інформаційні активи.

Порівняння ресурсного, функціонального, системного, стратегічного та інформаційного підходів дозволяє визначити основний фокус відповідної концепції, а також сильні сторони та їх обмеження щодо вирішення проблеми забезпечення ЕБП (табл. 2)

Таблиця 2

Порівняння наукових підходів з визначенням основного фокусу відповідної концепції

Наукові підходи	Основний фокус концепції	Сильні сторони	Обмеження
Ресурсний	Матеріальні, фінансові, людські, інформаційні ресурси	Рационалізація управління ресурсами, інвестиції в розвиток	Недостатній акцент на зовнішні загрози
Функціональний	Управління ризиками, контроль, моніторинг	Фокус на превентивних заходах, підтримка стабільності	Може бути обмеженим у довгостроковому розвитку
Системний	Взаємодія внутрішніх і зовнішніх факторів, комплексний аналіз	Цілісність, адаптація до змін	Складність реалізації через багатогранність аспектів
Стратегічний	Розвиток стратегічного потенціалу, конкурентоспроможність	Забезпечення довгострокових конкурентних переваг	Ризик недооцінки поточних операційних загроз
Інформаційний	Захист даних, управління інформаційними потоками, аналіз і прогнозування	Використання сучасних технологій та методів інформаційної аналітики	Високий рівень залежності від технологій

Ці підходи є взаємодоповнюючими, а їх синергетичне поєднання дозволяє забезпечити ефективну ЕБП в умовах мінливого економічного середовища.

На підґрунті синергетичного поєднання цих наукових підходів має бути сформована науково концепція цілісного розуміння ЕБП, що дозволить розробляти ефективні стратегії щодо її забезпечення. Поєднання різних підходів до забезпечення ЕБП на практиці потребує комплексного бачення та інтеграції принципів кожного з них.

Представимо в табл. 3 основні елементи комплексного бачення на побудову системи ЕБП.

Таблиця 3

Формування комплексного бачення на побудову системи ЕБП

Елементи комплексного бачення	Інтеграція основних принципів	
Стратегічне планування	Визначення довгострокових цілей підприємства з інтеграцією їх із заходами ЕБП	Формування стратегічного потенціалу, враховуючи можливості ефективного використання ресурсів (ресурсний підхід) з методами аналітичної обробки інформації (інформаційний підхід)
Системний підхід	Розробка інтегрованої системи управління ЕБП, яка охоплює основні складові – ресурси, ризики, стратегічний розвиток та інформаційну аналітику	Забезпечення взаємодії між внутрішніми процесами підприємства
Управління ресурсами	Проведення аналізу наявних матеріальних, фінансових, людських та інформаційних ресурсів з метою їх раціонального використання	Розробка та впровадження інвестиційних проектів в розвиток ресурсів, зокрема, шляхом навчання персоналу або впровадження інноваційних технологій
Функціональний підхід	Концентрація на ідентифікації та мінімізації ризиків шляхом запровадження регулярного моніторингу, контролю та превентивних заходів	Формування механізму захисту активів та оперативного реагування на загрози
Інформаційна інтеграція	Використання сучасних технологій для збору, аналізу та використання даних, що забезпечує ефективне управління ЕБП	Забезпечення захисту інформаційних ресурсів шляхом системного використання методів кібербезпеки
Постійний моніторинг і адаптація	Запровадження системи оцінювання ЕБП, що дозволяє оперативно реагувати на зміни в середовищі	Використання аналітичних інструментів для прогнозування загроз і пошуку нових можливостей

Інтеграція цих підходів дозволить створити ефективну систему ЕБП, спрямовану на забезпечення гармонійного розвитку підприємства та сформуванню його захисту.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

На підґрунті аналізу різних поглядів до визначення сутності понятійних визначень проведений аналіз наукових підходів. Визначені ключові наукові підходи як основа формування концептуального бачення ЕБП. У систематизованому вигляді надані визначення поняття ЕБП із зазначенням основної ідеї в рамках визначених ключових наукових підходів. Представлено результати порівняння наукових підходів з визначенням основного фокусу відповідної концепції. Доведено важливість поєднання різних підходів з метою забезпечення ЕБП. В результаті проведених досліджень сформовано комплексне бачення на побудову системи ЕБП.

Проведення подальших досліджень спрямоване на створення ефективної системи забезпечення ЕБП, що дозволить на системному рівні враховувати нестабільність зовнішнього середовища.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Архипенко Т.А., Іванова М.І. Систематизація визначень поняття «економічна безпека підприємства». *Нобелівський вісник*. 2021. № 1. С. 6–14.

2. Гаркуша В.О., Єршова Н.Ю. Систематизація наукових поглядів щодо сутності поняття «економічна безпека підприємства». *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 28. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/510/488>
3. Гесць В.М., Кизим М.О., Клебанова Т.С., Черняк О.Ш. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство: монографія. Х.: Інжек, 2006. 240 с.
4. Дуб Б.С. Система економічної безпеки підприємства: поняття та структура. *Управління проектами та розвиток виробництва*. 2016. № 4(60). С. 5–18.
5. Калинюк В.Є. Сучасні наукові підходи до визначення сутності поняття «економічна безпека підприємства». *Бізнес-інформ*. 2022. № 12. С. 221–228.
6. Кириченко А.А., Кім Ю.Г. Методологічні основи економічної безпеки суб'єктів господарювання в трансформаційній економіці. Актуальні проблеми економіки. 2008. № 12 (90). С. 53–65.
7. Козаченко Г.В., Понамарьов В.П., Ляшенко О.М. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення : монографія. Київ : Лібра, 2003. 280 с.
8. Меліхова Т.О. Наукові підходи до визначення сутності поняття «економічна безпека підприємства». *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 17(1). С. 167–170.
9. Малащенко В. Економічна безпека підприємства як чинник ефективного корпоративного управління. *Вісник Національної академії державного управління при Президенті України*. 2011. № 3. С. 283–291.
10. Орлик О.В. Концептуальні підходи щодо визначення поняття «економічна безпека підприємства». *Сталий розвиток економіки*. 2017. №2. С. 105–110.
11. Паршина О.А., Паршин Ю.І. Кібербезпека в сучасних умовах зростання загроз національній та світовій безпеці. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2024. № 1. С. 36–44.
12. Філіппова С.В., Нізяєва С.А. Аналітичні інструменти системи економічної безпеки суб'єктів господарювання: монографія. Донецьк: Ноулідж, 2012. 179 с.
13. Parshyna O., Metelenko N., Kovalenko V., Parshyna M. System providing of information security at the object of critical infrastructure. *Philosophy, Economics and Law Review*. 2023. Vo. 3 № 2, P. 66–80.
14. Parshyna O., Parshyn Yu. Analytical platform to provide competitiveness of ore-mining machinery manufacturing. *Mining of Mineral Deposits*. 2020. №14(3), 61–70.

REFERENCES:

1. Arkhyenko T.A., Ivanova M.I. Systematyzatsiia vyznachen poniattia «ekonomichna bezpeka pidpriemstva». *Nobelivskyi visnyk*. 2021. № 1. S. 6–14.
2. Harkusha V.O., Yershova N.Iu. Systematyzatsiia naukovykh pohliadiv shchodo sutnosti poniattia «ekonomichna bezpeka pidpriemstva». *Ekonomika ta suspilstvo*. 2021. Vyp. № 28. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/510/488>
3. Heiets V.M., Kyzym M.O., Klebanova T.S., Cherniak O.Sh. Modeliuvannia ekonomichnoi bezpeky: derzhava, rehion, pidpriemstvo: monohrafiia. Kh.: Inzhrek, 2006. 240 s.
4. Dub B.S. Sistema ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva: poniattia ta struktura. Upravlinnia proektamy ta rozvytok vyrobnytstva. 2016, № 4(60). S. 5–18.
5. Kalyniuk V.Ie. Suchasni naukovi pidkhody do vyznachennia sutnosti poniattia «ekonomichna bezpeka pidpriemstva». *Biznes inform*. 2022. № 12. S. 221–228.
6. Kyrychenko A.A., Kim Yu.H. Metodolohichni osnovy ekonomichnoi bezpeky subiektiv hospodariuvannia v transformatsiinii ekonomitsi. Aktualni problemy ekonomiky. 2008. № 12 (90). S. 53–65.
7. Kozachenko H.V., Ponomarov V.P., Liashenko O.M. Ekonomichna bezpeka pidpriemstva: sutnist ta mekhanizm zabezpechennia: monohrafiia. Kyiv : Libra, 2003. 280 s.
8. Melikhova T.O. Naukovi pidkhody do vyznachennia sutnosti poniattia «ekonomichna bezpeka pidpriemstva». *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: International Economic Relations and World Economy*. 2018. Vyp. 17(1). S. 167–170.
9. Malashchenko V. Ekonomichna bezpeka pidpriemstva yak chynnyk efektyvnoho korporatyvnoho upravlinnia. *Bulletin of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine*. 2011. № 3. S. 283–291.
10. Orlyk O.V. Kontseptualni pidkhody shchodo vyznachennia poniattia «ekonomichna bezpeka pidpriemstva» stalyi rozvytok ekonomiky. *Stalyi rozvytok ekonomiky*. 2017. №2. S. 105–110.
11. Parshyna O.A., Parshyn Yu.I. Kiberbezpeka v suchasnykh umovakh zrostantia zahroz natsionalnii ta svitovii bezpetsi. *Scientific Bulletin of the Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*. 2024. № 1. S. 36–44.
12. Filyppova S.V., Niziaieva S.A. Analitychni instrumenty systemy ekonomichnoi bezpeky subiektiv hospodariuvannia: monohrafiia. Donetsk: Noulidzh, 2012. 179 s.
13. Parshyna O., Metelenko N., Kovalenko V., Parshyna M. System providing of information security at the object of critical infrastructure. *Philosophy, Economics and Law Review*. 2023. Vo. 3 № 2, P. 66–80.

14. Parshyna O., Parshyn Yu. Analytical platform to provide competitiveness of ore-mining machinery manufacturing. Mining of Mineral Deposits, 2020, №14(3), 61-70.

ANALYSIS OF BASIC CONCEPTS FOR DETERMINATION OF «ECONOMIC SECURITY OF ENTERPRISE»

PARSHYNA Olena, ZHADKO Kostiantyn, PARSHYNA Marharyta,
STAKHIV Oleksandr, VESNIN Serhii
University of Customs and Finance

The article analyzes the main approaches and scientific views of modern scientists to the definition of the concept of enterprise economic security. It has been noted that there are a significant number of scientific approaches, however, the concentration on individual aspects of the problem of economic security of enterprises leads to a fragmented understanding of its essence.

The study generalized scientific concepts to define the economic security of an enterprise, which allowed systematizing the basic terminology and form the basis for the development of systems aimed at ensuring the economic security of enterprises operating in the conditions of modern economic transformations. Key scientific approaches in particular such as resource, functional, systemic, strategic and information approach as a basis for the formation of conceptual vision of the economic security of an enterprise have been identified.

Definitions of the concept of economic security of an enterprise indicating the main idea within the framework of certain key scientific approaches in a systematic form have been provided. In particular, it has been noted that the resource approach allows enterprises not only to protect their resources, but also to use them as a basis for sustainable development and increasing competitiveness. The functional approach is aimed at ensuring the stability of the enterprise and its ability to function effectively in conditions of uncertainty and global transformations. The systemic approach allows enterprises to function effectively in conditions of uncertainty and achieve long-term goals. The strategic approach is aimed at ensuring not only the protection of the enterprise from threats, but also its sustainable development, which allows achieving long-term goals in the strategic vector of development. The use of an information approach is becoming particularly relevant in the context of dynamic development of artificial intelligence, neural network technologies and the Internet of Things. Information approach allows enterprises not only to protect their information assets, but also to use them as a strategic resource to achieve long-term goals.

Comparison of resource, functional, systemic, strategic and information approaches allows determining the main focus of the corresponding concept, as well as its strengths and limitations in solving the problem of the economic security ensuring of the enterprise.

The importance of combining different approaches to ensure the economic security of an enterprise has been proven. As a result of the research, a complex vision for building the system of economic security of an enterprise has been formed.

Keywords: economic security, enterprise, competitiveness, system, threats, components of economic security, analytics